

NKFs veiledning for hold av kanin som husdyr

«Husdyr, fellesbetegnelsen på de dyrearter som mennesker har temmet og tatt i sin tjeneste, og som under dets tilsyn forplanter seg regelmessig og er gjenstand for avilstiltak» Store Norske Leksikon

Norges Kaninavlsforbund (NKF) ble stiftet i 1897, og har siden starten vært opptatt av å spre kunnskap om kanin. Siden 1996 har NKF også hatt et samarbeid med Norsk genressurscenter med tanke på å ivareta kaninrasen Trønder, som eneste norske kaninrase.

NKF vil fremme god dyrevelferd, og har som overordnet mål at alle kanineiere skal behandle sin kanin godt, og beskytte den mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Til grunn for denne veilederen ligger lov om dyrevelferd, som har til formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Vi oppfordrer likevel å legge til rette for at kaninholdet strekker seg lenger. I lys av dette må denne veilederen oppfattes å være et minimum av hva som må til for et godt kaninhold for deg som driver oppdrett og avl. Dette, og mer til, er også kunnskap som fås gjennom medlemskap i foreninger tilknyttet Norges Kaninavlsforbund.

Hva er en kanin?

Den latinske betegnelsen på tamkanin er *Oryctolagus cuniculus domestica*. Kaninen er et pattedyr, og i vill tilstand lever den i huler. Den lever gjerne i kolonier med andre, men er territoriell; det vil si at den forsvaret sitt eget lille territorie eller hule i kolonien mot andre.

Den er også et byttedyr, det vil si den er mat for kjøtteterer i naturen. Selv er den en planteeter. Den kommer opp for å spise og formere seg i skumring og mørke, og i vill tilstand kan den få opptil 10 kull i året, da hunnen ofte parres igjen like etter fødsel av et kull. Kaninen blir da heller ikke gammel når den lever i vill tilstand. I Norge finnes det enkelte kolonier som har etablert seg fra tamkaniner, og som har klart seg i flere 10-talls år i strekk, hvilket også viser tilpasningsdyktighet til norske værforhold og temperaturer.

Tamkanin finnes i mange raser og fargevarianter, og i Nordisk Kaninstandard er over 60 raser beskrevet. De kan veie fra under 1 kilo til over 7 kilo.

Hold av kanin

Du som holder kanin som husdyr har et ansvar for å kjenne dyrets behov. For at kaninen skal trives, er det viktig at den blir tatt hånd om på riktig måte. Det gjelder mat, drikke, bur og miljø, sykdomstegn, stell og håndtering av kaninen.

Mat og drikke

Det er en selvfølge at kaninen alltid har tilgang til rent og friskt vann.

Hvis vannet fryser om vinteren, bør kaninen få vann minst to ganger om dagen.

Kaniner skal ha fri tilgang på grovfor, som for eksempel høy eller gras. Dette bør være kaninens viktigste fortilgang. Vær oppmerksom på at fuktig gress ikke er bra, og kan gi kaninen mageproblemer. Tørt og godt høy anbefales å gi kaninen hele året. Gi høyet/graset slik at det ikke ligger og blander seg med avføring. Slik forebygges sykdommer, som for eksempel koksidiøse, som naturlig finnes i kaniners avføring.

Ved endring av foring, og særlig mellom vinter og vår/sommer, så må overgangen skje over litt tid. Kaninens tarmsystem er spesielt fintfølende og tåler dårlig raske overganger. Av dødsfall som forekommer, regnes ca 80% å være komplikasjoner i tarmsystemet.

Derfor er det viktig å ta hensyn til fôrets kvalitet, og måten vi fôrer på. Vær forsiktig med å gi planter med stort vanninnhold, som kål- og salatblader. Kaninen liker å gnage på ting, og trives bedre med kvist og greiner i buret, som f.eks. fra: einer, rogn, selje eller osp. Dette er også viktig for kaninens fordøyelsessystem.

Nærings- og vitaminbehov

Vi må sørge for å gi kaninen riktig fôrblending som dekker dens nærings- og vitaminbehov og vi må være sikker på at kaninens fôr inneholder tilstrekkelig med proteiner.

Kraftfôrprodusenter har egen kaninpelletsblending. Havre, bygg og hvete er også gode fôrslag, og kan blandes sammen med kaninpelletsen.

Ved beregning av fôrmengde og type, skiller vi mellom vekstfôr og vedlikeholdsfôr. Med vedlikeholdsfôr menes at et fullvoksent dyr får det den behøver, for hverken å øke eller minke i vekt. Med vekstfôr menes at dette skal gi den rette næring til unger i oppvekst, eller frembringe kjøtt, ull og melk. Vi må dermed øke fôrmengden når hua går med unger.

Hvor stor kraftfôrmengde en kanin trenger pr dag, avhenger av størrelse. De minste kaniner trenger ca. 20-50 g pr dag, og de største ca. 150 g. Men her er det flere ting å ta hensyn til: Brukes annet fôr i tillegg til pellets, kan vi redusere.

Det finnes flere rotfrukter vi kan gi, men også disse må gis med måtehold. Flere av dem har bra innhold av vitaminer for kanin, blant annet kålrot, gulrøtter og fôrsukkerroer.

Tenner, klør og pels

Kaninens tenner vokser hele livet, og for at de ikke skal bli for lange må de hele tiden slipes

mot hverandre. Sjekk at tennene står mot hverandre, og at de slipes jevnt. Tennenes vekst er også en grunn til at kaninen alltid skal ha tilgang på grovfor.

Det er viktig å inspisere tennene med jevne mellomrom, og se til at de slipes jevnt. Vær oppmerksom på kinntennene, som er vanskelig å få undersøkt. Få hjelp av veterinær om nødvendig. Klørne bør også klippes minimum hver tredje måned.

Kaninen er et svært renslig dyr, og vasker seg selv. Kaninrasen Angora er vår mest krevende rase med tanke på stell, og pelsen dens vokser hele livet. Husk også at Angora ikke nappes, de skal klippes hver tredje måned. I tillegg bør angorakanin stå på høy eller halm. Unngå strø når pelsen blir lengre enn 2-3 cm, da strø bidrar til tover i pelsen. Rasen krever en del mer forkunnskaper for å holde enn en kanin uten angoraull.

Helse

Som hovedregel kan man si at dersom kaninen ikke spiser, så er den syk. Syke kaniner sitter stille og trykker, og virker uinteressert i alt. Hvis øynene blir smale og den gnisser tenner, så er det et klart tegn på sykdom. På grunn av at kaniner er byttedyr vil de skjule smerte så lenge de klarer. Når kaninen viser sykdom er det alvorlig syk, og noe må gjøres umiddelbart.

De mest vanlige sykdommene er knyttet til tarm. Tarmbetennelse er ofte knyttet til feil foring, eller en infeksjon. En lett diaré eller forstoppelse kan ofte ordnes med en diett av høy og vann, altså uten tilskudd av kraftfor eller grøntfor. Hvis det fortsetter, bør man oppsøke veterinær.

Lungebetennelse kan lett oppstå ved trekk og fukt, og kaninen blir kortåndet. Dersom det også kommer grønt ut av neseborene, kan det ha utviklet seg til snue. Snue har vist seg vanskelig å kurere, men bring den straks til veterinær om den skal reddes.

Tennene på kaninen sliper seg selv mot hverandre. Dersom tennene vokser skjevt, kan det være genetisk. Da må den ikke avles videre på, da det er svært arvelig. Dersom det har oppstått som følge av skade, så se an om den tas til veterinær. Etersom tenner vokser hurtig, så blir den raskt ute av stand til å spise, så en slik situasjon må følges tett.

I våre naboland Sverige og Danmark er det forekomst av kanningulsott. Dette fører til plutselig død, og er svært smittsomt. Importer kun kaniner etter gjeldende regler. Hvis dine kaniner rammes av kanningulsott, så må alle kaniner avlives/destrueres, og bur og binger må desinfiseres – i samarbeid med Mattilsynet.

Sosialt behov

Kaninen er et sosialt dyr, men lever ikke i flokk. Den er territoriell. I naturen lever de i koloni på et stort område hvor de kan komme bort fra aggressive frender, og ha sine egne bosteder. Det vil si at den godt kan leve sammen med andre, men den vil altså kreve å ha sin egen lille plass. I naturen sloss kaninen for sin rang og for sin plass. Dette må tas hensyn til når en velger bur.

I tillegg er det slik at hanner alltid sloss seg imellom når de blir kjønnsmodne, og det er stor fare for at de skader hverandre. Dette gjelder i enda større grad om det er hunner i nærheten. Sørg derfor for å skille hanner ut fra kull etter at de er 3-4 måneder. En ser ofte enkelt at kjønnsmodningen starter når de begynner å ri på hverandre.

For å tilfredsstill kaninens sosiale behov med sine artsfrender, kan man bygge bur med netting mellom, eller man kan ha bur stående mot hverandre, slik at de hele tiden ser hverandre, men likevel har sin egen, trygge plass.

Hunner kan gå sammen, men vil også sloss for hierarki og plass. Dette går likevel noe bedre dersom de vokser opp sammen, men garanti mot slossing og skader kan ikke gis. Mange setter også hunner sammen i innhengninger. Sørg da for at de settes inn samtidig, slik at ingen får anledning til å legge beslag på området som 'sitt' før andre kommer til.

Dersom en kanin plages gjentakende av andre, så ta den ut, men sett ikke noen andre inn. For at en gruppe kaniner skal fungere, er det viktig med stor nok plass, og at de har skjulesteder slik at de kan gjemme seg bort.

Håndtering

Kaninen har et skjørt skjelett. Ta derfor aldri etter bena når du vil ha tak i den. Med sine kraftige lår kan den lett knekke det hulformede skjelettet. Løft den heller ikke etter ørene eller i pelsen over ryggen. Det kan skade dyret og gi blødninger under pelsen.

Kaninen løftes med en hånd over bakparten, og den andre godt under dyret.

Bur og miljø

Et stimulerende miljø er viktig for at kaninen skal trives. Da er også trekubber/-kvist fint å aktivisere med. Det finnes også annet en kan legge inn for å hoppe opp på, eller krype under, dytte på eller spise på.

Kaninen er huleboer, og kommer bare opp for å spise eller formere seg i naturen, etter mørkets frembrudd. Derfor er også en hule i form av et rør eller kasse fint for kaninen å kunne gjemme seg i. Bruker man en kasse, så har man samtidig en hylle som kan brukes til å sitte på. Når hunnen har unger, fungerer også dette som et 'fristed' for moren.

Har man ikke en kasse, så skal man ha en hylle som det går an å hoppe opp på eller gjemme seg under. Størrelsen på denne tilpasses etter antall kaniner i buret, og alle skal kunne sitte samtidig på hyllen.

Det er også viktig å tenke på materialene buret lages av, og om det skal stå ute eller inne. Til bunnmateriale anbefales generelt tregulv, slik at kaninen kan gå på strø (eks. spon), som opptar væten fra gjødsla.

Det finnes like mange bur som det finnes kanineiere, men noen grunnregler er det viktig å ha med seg. Sol, sterk varme, fuktighet og regn, er kaninens fiende!

- Buret må være **trekkfritt**. Kaninen tåler dårlig trekk, og blir lett syk av det.
- Buret må være **tørt**. Sørg for rengjøring, slik at buret ikke blir vått og utrivelig. Koksidiene som kaninen har naturlig i tarmsystemet, blomstrer opp etter to-tre dager. Dersom buret gjøres rent for sjeldent kan det bli for mange koksidier i miljøet, og i verste fall kan kaninen dø. Varme øker faren for sykdom.
- Det må alltid være mulighet for **skygge**. Kaninen svetter ikke, og tåler varme dårligere enn kulde. Den kan omkomme i direkte sollys og uten mulighet for skygge. Er det over tid mer enn 25 grader blir den også midlertidig infertil.

Kaniner tåler kulde når den tilvennes gjennom hele sesongen. Unngå å sette dem ut i kulden om de er vant til varmere temperaturer inne. Kaniner er domestisert gjennom flere århundrer, og er tilpasset våre forhold. I Norge har oppdrettere kaniner ute i hele landet, hele året. Kaniner skal være plassert slik at det er god tilgang på frisk luft.

Når temperaturene faller under 0, så sørg for at kaninen også har ekstra høy eller halm i buret, slik at den kan rote i det, og lage seg ekstra lune plasser. Gi kaninen en tett bolig, og plasser denne slik at kaninen har det tørt og trekkfritt. En kasse, som nevnt over, bidrar til trygghet og skjulested, samtidig som det også gir mulighet for ly mot vær og vind.

Ha gjerne også en løpegård hvor kaninene kan få avveksling med å lufte seg. Her er det imidlertid noen viktige ting å huske på:

1. Tenk også her på hvilke dyr og kjønn du setter i samme luftegård, slik at de ikke skader hverandre.
2. Tenk på hvordan du sikrer mot farer utenfra. Eksempelvis må ikke hunder, katter, rev, grevling eller rovfugl kunne ta seg inn. Revenetting kan anbefales, nedgravd minimum 50 cm, helst mer. Kaniner kan grave ganske dypt, og det kan også reven. Som tak kan dårligere netting brukes, for eksempel hønsenetting.
3. Hvis du har dem i bur utendørs, så bør de stå over bakkenivå, slik at mus, harer o.l. ikke kan nå kaninen. Kaniner får også harepest, og sykdommen smitter også via mus, lemen og rotter, som gjerne vil smake på kaninens for. Har du kaninen i beitebur eller luftegård, så følg med på status for harepest i ditt område.

Løpegårder kan også brukes permanent, men da er det viktig å passe på de samme forholdene som nevnt over, og om vinteren er det viktig å sørge for sikring mot kulde. Sørg for at kaninen kan komme opp fra bakkenivå. Dersom kaniner holdes ute når vannet fryser, er det ekstra viktig at de gis vann minst to ganger om dagen.

Anbefalte minimumsmål på bur

Mange spør seg om hvor store bur som kreves. Målene nedenfor er ment som minimumsmål*, det vil si at burene gjerne kan være større, men ikke mindre enn disse målene.

Kaniner er et byttedyr som ofte vil trekke seg unna om de ikke trygges på at du ikke vil den noe vondt. Derfor – om du ønsker en tam kanin, så er det smart å ikke lage større bur enn at du alltid kan rekke dem med armen.

Rasestørrelse	Minste areal	Minste areal per dyr ved grupper	Minste areal per avlshunn med kull ved grupper	Minste mål på korteste side i cm	Minste høyde i cm
Under 2 kg	0,6 m ²	0,3 m ²	0,7 m ²	50	50
2 – 4 kg	0,7 m ²	0,35 m ²	0,8 m ²	60	60
4 – 5 kg	0,8 m ²	0,4 m ²	0,9 m ²	70	70
5 – 6 kg	1,0 m ²	0,45 m ²	1,0 m ²	70	75
Over 6 kg	1,1 m ²	0,5 m ²	1,2 m ²	75	80

Minstemål på kasse, som også kan brukes for hunn med kull:

Hunnens vekt	Minste lengde i cm	Minste bredde i cm	Minste høyde i cm
Under 2 kg	35	30	30
2 – 4 kg	35	30	35
4 – 5 kg	40	30	35
Over 5 kg	50	40	40

*Målene over er inspirert fra anbefalinger om bur- og redekassestørrelser fra det svenske Jordbruksverket og den danske Fødevarerstyrelsen.

